

Preglasno je ćutanje međunarodne zajednice o zločinima nad civilima u Gazi

foto: UNS

MONITOR: *Nakon tragedije u Novom Sadu kada je poginulo 15-oro ljudi na Željezničkoj stanici, ostale su spekulacije da se odugovlačilo sa hapšenjima, između ostalog i zbog toga da se „prilagodi“ dokumentacija o renoviranju. Kako ocenjujete postupke državnih organa posle ove velike nesreće?*

GOLUBOVIĆ: Spekulacije nastaju zbog odsustva poverenja u institucije, kojima su umnogome u prošlosti doprineli najviši predstavnici državnih organa. Poruke koje su se, kroz medije, uobičajile: da se brzo neko procesuira, da je neko izvršio teško krivično delo, dočekivane su kao naredba, po njima se prema

Odluka MKS o potjernicama za Netanjahua i druge je veoma važna. Ovo je test državama da pokažu koliko stvarno poštuju međunarodno pravo, na koje se stalno pozivaju u nekim drugim konfliktima - poput Rusije i Ukrajine

protivnicima državnih odluka promptno odlučivalo. Ipak, bilo bi nerealno očekivati da u slučaju novosadske tragedije bude ishitrenih koraka. Pravno složen slučaj koji je istovremeno politički osetljiv zahteva ozbiljnu koordinaciju svih nadležnih organa, kao i strategiju komunikacije ka građanima. Tužilaštvo jeste komuniciralo saopštenjima, o broju saslušanih lica, i preduzetim merama, već od

sledećeg dana tragedije, ali je tri nedelje izostala vidljiva prezentacija pravosudne vlasti i snage. I to je doprinelo kulminaciji nezadovoljstva građana. Mera pritvora za Gorana Vesića (koji je određen zbog uznemirenja javnosti) je došla kao najjača poruka pravosuđa, koja je mogla biti prekretnica za buduće postupanje odgovornih lica u svim institucijama. Međutim, izostala je šansa da se poruka

ne prepisuje pritiscima, pa makar to bili i legitimni pritisci građana na tužilaštvo. Sada, nakon ukidanja pritvora (iako je javnost jednako uznemirena) ostaje samo da se zaključi: stvara se utisak da tužilaštvo trpi pritiske kojima ne odoleva. Ovaj utisak je mogao biti izbegnut boljom strategijom komunikacije ka javnošću.

MONITOR: *Javnost u Srbiji je posebno bila uznemirena hapšenjima protestanata i određivanjem 30-dnevnog pritvora nekima od njih, a da se, istovremeno, nije privedo niko od onih za koje su građani ukazivali da nisu bili deo protesta već „ubačeni“. Dje-lovalo je kao repriza protesta iz decembra, poslije izbora. Da li je vlast pronašla siguran model za kompromitovanje protesta?*

GOLUBOVIĆ: Kompromitovanje protesta ubacivanjem tzv. agenata provokatora jeste model koji se koristi decenijama unazad u svetu, pa i kod nas. U zavisnosti od jačine protesta koji je neophodno kompromitovati, kreira se i medijska kampanja protiv protestanata koji bi trebalo da budu prikazani i viđeni kao nepristojni, neuviđajni, kao vandali ali i kao kriminalci i izdajnici-strani plaćenici. Čini se da naša vlast ima najsigurniji model: organizovano delovanje institucija i državnih medija protiv kritične mase na ulicama. On se demonstrira unazad godinu i po dana, od protesta protiv nasilja. Razbiti ovaj model je veliki izazov ali i zadatak da se izađe iz atmosfere zastrašivanja. Započinje od analize postupanja svih institucija i imenovanja odgovornih za kršenje slobode okupljanja.

MONITOR: *Ima pravnih stručnjaka koji smatraju da je-za neke od osumnjičenih kao odgovornih za tragediju u Novom Sadu, postupak trebalo da vodi Tužilaštvo za organizovani kriminal. Iznijete su i sumnje da će se, dosadašnjim odlukama, izbjeći moguća uloga koruptivnih radnji i „finansijska forenzika“ projekta.*

Kakvo je Vaše mišljenje?

GOLUBOVIĆ: Smatram da je prerano za takve tvrdnje, mada su one korisne - kao vid pritiska da se odgovorno pristupi istrazi i da ona bude što obuhvatnija. Na kraju, koje će tužilaštvo biti nadležno odgovoriće se upravo na osnovu toga do čega se došlo u toku istrage.

MONITOR: *Prema izveštaju Evropske komisije o Srbiji za 2023., ona nije ispunila prethodne preporuke, ali se konstatuje da je „na izvjesnom nivou pripremljenosti“ za pravosudne reforme i za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala. Javnost u Srbiji vidi po primjeru ponašanja glavne republičke tužiteljke Za-*

brim pojedincima ali oni sebe ne smatraju hrabrim, već ljudima koji rade svoj posao. Reforme u pravosuđu su omogućile da se ljudi koji obavljaju posao teže zaustavljaju.

MONITOR: *Vučić je nedavno u Drugom dnevniku RTS napao javni servis nazvavši ga najgorim, a u istoj emisiji je vulgarno okarakterisao dvije poznate univerzitetske profesorke. EK i Evropski savjet ne preduzimaju nikakve djelatne mjere prema zvaničnom Beogradu, čak se nisu osvrnuli ni na sopstvenu rezoluciju o neslobodnim izborima u Srbiji?*

GOLUBOVIĆ: Mora se razumeti da je EU unija država koje

Kompromitovanje protesta ubacivanjem tzv. agenata provokatora je model koji se koristi decenijama u svijetu, pa i kod nas. Čini se da naša vlast ima najsigurniji model: organizovano djelovanje institucija i državnih medija protiv kritične mase na ulicama. On se demonstrira unazad godinu i po dana, od protesta protiv nasilja. Razbiti ovaj model je veliki izazov ali i zadatak da se izađe iz atmosfere zastrašivanja

gorke Dolovac i drugim, da su efekti „reformi na papiru“ slabi ili nikakvi, da institucije zavise od hrabrih pojedinaca. Kako ocjenjujete ove nalaze?

GOLUBOVIĆ: Izveštaj Evropske komisije je realan, on je birokratskim jezikom prikazan, dok je ocena saopštena diplomatskim jezikom.

Kada se "prevede", nalazi se poražavajući jer ukazuju da se nije pomaklo stanje nabolje, bar u pravosuđu i u pogledu osnovnih prava, od prethodne godine. Evropska komisija ne zna za minus, ne konstatuju nazadovanje. Ona beleži dobre pomake, kao što jesu neki elementi pravosudne reforme. Tačno je da sve leži na ljudima koji primenjuju zakon. Počeli smo da ih nazivamo hra-

imaju različite politike prema državama koje imaju aspiraciju sa postanu članice, kao i da ima članica koje ne prednjače u poštovanju slobode izražavanja. Iz tog razloga ni reakcija EU nije nikad "oštra" već uvijena u diplomatske poruke. Ipak u ovogodišnjem izveštaju EK navodi da uopšte nije zabeležen napredak u oblasti slobode izražavanja u Srbiji. Dodatno, videli smo da Komitet stalnih predstavnika država članica (Coreper II) nije prihvatio preporuku EK da se Srbiji otvori Klaster 3 na održanom sastanku - tako da se i to može čitati kao neka "kazna" za sve navedene probleme.

MONITOR *Prije nekoliko dana je u Skupštinu Srbije stigao je predlog a izmjeni Zakona o*

Mjera pritvora za Gorana Vesića (koja je određena zbog uznemirenja javnosti) je došla kao najjača poruka pravosuđa, koja je mogla biti prekretnica za buduće postupanje odgovornih lica u svim institucijama. Međutim, izostala je šansa da se poruka ne prepisuje pritiscima, pa makar to bili i legitimni pritisci građana na tužilaštvo. Sada, nakon ukidanja pritvora (iako je javnost jednako uznemirena) ostaje samo da se zaključí: stvara se utisak da tužilaštvo trpi pritiske kojima ne odolijeva

visokom obrazovanju-čiji glavni cilj je, izgleda, bilo uvođenje stranih univerziteta u visoko školstvo u Srbiji, ali bez procesa ovdašnje akreditacije i uz subvencionisanje iz budžeta. Domaći univerziteti su zaprijetili obustavom nastave, prijedlog je povučen. Predsjednik Vučić je najavio da će možda on podnijeti svoj predlog. On tako nastavlja da daje pravno nedjelatne predloge. Kako to da razumijemo- jer on je obrazovani pravnik?

GOLUBOVIĆ: Predsednik Srbije neretko preuzima nadležnosti svih drugih institucija, pa to i u ovoj situaciji nije izostalo. Veoma je jasno gde se donose sve odluke - kao i da Vlada, pa ni Narodna skupština, ništa ne iniciraju ili usvajaju bez "odobrenja" predsednika. U obrazloženjima najnovijih

predloga zakona stoji "na inicijativu predsednika". Predsednik ne samo da inicira i zaustavlja procese. Setimo se predloženog Zakona o istopolnim zajednicama koji je zbog predsednikove reči, uz pozivanje na njegovo pravničko znanje, ostao u fioci skoro četiri godine.

Pozivanje na obrazovanje kod predsednika je argument za kojim se poteže kada nema (a najčešće ih nema) brzih odgovora nadležnih institucija o spornim pravnim pitanjima. U situaciji ćutanja nadležnih i relevantnih pravnika, vrhovni

pravnik koji je građanima predstavljen kao vrhunski pravnik, saopštava svoje stavove iz oblasti prava ili šta bi trebalo pravno da se reši. Najnovi je primer usvajanje izmena Krivičnog zakona. Posle brzinske rasprave koja je digla prašinu, Vladin predlog nije ni stigao do skupštine, jer ga je sustigao predlog Aleksandra Vučića, odnosno poslaničke grupe koja nosi njegovo ime. Nije mi poznato da se ranije dešavala ovakva situacija, da izmene ovako važnog zakona inicira vladajuća poslanička grupa i usvoji ga za jedan dan bez rasprave. To govori u prilog da je u pitanju populistička i politička mera.

MONITOR: Međunarodni krivični sud u Hagu je izdao potjernice za Benjaminim Netanjahuom, Joavom Galantom i liderima Hamasa. To je stvorilo izojesnu pometnju i među članicama Suda koje obavezuje Rimski statut. Nekoliko zemalja je reklo da će poštovati odluku MKS, neke članice su se „ogradile“, a Italija je čak saopštila da bi MKS trebalo da se bavi pravom a ne politikom. Kako ocenjujete šanse da optuženi za zločine protiv čovječnosti završe u pritvoru MKS?

GOLUBOVIĆ: Ovo je veoma važna odluka - budući da je preglasno ćutanje međunarodne zajednice, pre svega pojedinih država koje bi trebalo da prednjače u poštovanju međunarodnog prava - kada su u pitanju zločini prema civilima na Bliskom Istoku koji nisu počinjeni od strane terorističkih jedinica. Izrael ima jake veze sa zemljama tzv. globalnog zapada, pa se samim tim dovodi u pitanje da li će odlika MKS biti implementirana. Ovo je zapravo test državama da pokažu koliko stvarno poštuju međunarodno pravo na koje se stalno pozivaju i u nekim drugim konfliktima, poput Rusije i Ukrajine, na primjer.

Nastasja
RADOVIĆ

foto: Media Centar
Beograd

